

šanja. Farški listi so svarili svoje privržence, naj se ne udeležijo tega shoda, a kljub temu je prišla prav ogromna množica tudi takih kmetov, ki sicer slepo gredo za črnimi kostruni; ravnali so se po svojej lastni pameti, ki jim je pravila, da so one lažnjive trditvije klerikalnih prvakov in njih časnikov zgolj nesramne hujskarije in spletkarije, namenjene kmeta oslepariti. Tako pa delajo ti gospodje povsod, v državnem, deželnem in drugih zborih. Za reševanje gospodarskih prašanj jim ni mar, povsod vpletajo ali saj skušajo vpletati jezikovne, narodnostne in verske prepire, in dostikrat s tem preprečijo vsak ugoden uspeh dotičnih razpravljanj. Ako vprežemo na vsakem koncu voza enega konja, tedaj ga bodeta sicer naprej in nazaj cukala, toda spravila ga ne bodeta nikamor. Resničen je bil vselej in bode ostal pregovor: „V slogi je moč“, in tega bi se naj tudi vedno držali odločno in vztrajno.

Slava Tebi, ki si nas kmete ljubil!

Zopet smo doživeli mesec marec, v katerem obhajamo praznik našega deželnega varuha ali patrona sv. Jožefa. Ob tem godu se vsak zavedni avstrijski državljani nehote spominja velikega avstrijskega cesarja Jožefa II., katerega ime bi moralo biti v imeniku vseh bivših in sedanjih vladarjev, v občni svetovni zgodovini kakor v zgodovini človeštva sploh z zlatimi črkami zapisano. Njegova podoba se sveti kakor čista jutranja zarja iz teme davne prošlosti; njegova načela in dela mora s strmljenjem občudovati vsakdo, kateremu so le količkaj znane razmere onega časa, v katerem je ta razsvitljeni mož v svetovni zgodovini nastopil.

Cesar Jožef II. je svoje podanike prisrčno ljubil, posebno pa je čislal kmečki stan, ker je predobro spoznal, da je ravno ta stan glavni stebel države. Večina njegovih blagih naredb in naprav so namenjena bila gmotni in duševni povzdigi kmečkega stanu. Spoznal je, kako so oholi grajščaki tlačili ubogo kmečko ljudstvo in kako je bilo to ljudstvo od bogatih samostanov izguljeno in izsesano. Telesne moči in razne pridelke dati je moral kmet grajščaku, če pa je imel kaj grošev v mošnji, tedaj jih je moral dati v kloster ali pa farovž. Ubogo ljudstvo se je cesarju tako zasmililo, da je ta sklenil ga na vsak način rešiti teh nasilnikov in izkoriščevalcev. Izdal je ukaze, ki naj raztrgajo graščinske in farške verige ter napravijo iz kmečkih sužnjev proste gospodarje svojih hiš in zemljišč. Stan, ki takorekoč vso državo preživi in redi, naj bode tudi vreden spoznan zavzemat stališče, kakoršno se človeku spodobi in mu po pravici gre.

S tem, da je ta blagi vladar odvzel grajščakom nekaj zastarelih toda neopravičenih predprav in ukazal zapreti take klostre, ki razun sebi niso bili nikomur na korist temveč v škodo, si je pa naredil mnogo sovražnikov, tajnih kakor tudi očitnih.

Debeluhastim menihom se namreč ni zljubilo, da si morali kruh služiti, navajeni so bili lenobo ter breztrudno in mastno živeti. Bogastvo posameznih samostanov je bilo neizmerno, njih stanovanje živeli v razkošnosti in mnogokrat tudi v potratu, da se čudimo, ako beremo dotična zgodovinska opisa. Medtem pa je živel ubogi kmečki trpin v manjkanju, revni in bedi. Ako so prišla huda vojna, lakota, kužne bolezni ali druge nezgode, delo je to v prvi vrsti le ubogo ljudstvo, gradov klostri so bili z raznovrstnimi sredstvi proti tem logam okovarjeni, kakor so n. pr. močni zidovi, ozaloga živeža in pijače ter tudi raznovrstna zdravila. Vsega tega si revni kmet ni mogel ali pa ni pripraviti. Te okolščine je blagodušni cesar dovidel in on, ki je bil eden najbolj rahločuten in milosrčnih in usmiljenih ljudi, kar jih je sploh na svetu živelo, je skušal vsaj za nekolikor ta žalostan priprostega ljudstva izboljšati.

Kdor pa se za blagor ljudstva potegne, ta navadno naleti na hude sovražnike; tudi Jožef teh ni manjkalo in nekateri zgodovinarji celo trdijo, da so tajni cesarjevi nasprotniki istemu po življenju stregli. Najhujši so bili v tem oziru jezuitje, ki red je bil svoje dni sploh najbolj upliven in na glasovit. Ako se dandanašnji ozremo naokoli malo opazujemo politično življenje, bomo sprevidli, da ima tisti človek ali tista politična stranka, ki si prizadeva kmečkemu stanu k boljšemu delu in gmotnemu stanju pripomoči, obilo nasilnikov, ja ljutih sovražnikov, ki s vsakterimi sredstvi hočejo preprečiti, da bi kmet postaval zaveden človek, prost državljani in kristjan, ki ve le v to, kar je naš Zveličar sam učil in kako izgled je On sam dajal. Vsak človek, kateremu Bog podelil zdrav razum, naj bode zaveden, ko mogoče samostojen in samozavesten. Kmet naj samolastni gospodar, ne pa živina ali suženj od mogotcev in hinavskih sebičnejšev in to ne samo telesnem temuč tudi v duševnem oziru. Dokazano je bilo v tistih deželah, v katerih so bili in loma še so najbogatejši klostri, ljudstvo bolj revno kakor v deželah brez znatnega števila teh pijav, kjer pa vlada revšina, tam bomo malokdaj našli omiko in napredek in tako tudi narobe tam ni znatnega blagostanja, kjer ni duševnega probujanja in napredka. Izkoriščevati zamorejo zviti sebičniki in lakomneži le tistega, ki je lahkoveren in zvest, ker tak se jim ne more ali pa ne zna izogniti v bran postaviti Neumnost ljudstva je za te izkoriščevalce velik kapital. Tudi to je cesar Jožef II. previdel ter na vso moč si prizadeval, splajati ljudsko omiko povzdigniti na višjo stopnjo, o čem nam pričajo mnoge navedbe, katere je zaukazal na upravo ljudskih šol. Spoznal je, da si ljudstvo le vsled lastnega spoznanja in lastne omike lahko uspešno priboriti in zagotoviti povoljno blagostanje.

Potrudili se bomo, našim cenjenim čitateljem v teku leta več slavnih pa tudi mičnih dogodkov življenja tega nepozabnega človekoljuba naznaniti.

se vsak dan podučuje po urnem redu, katerega je potrdil okrajni šolski svet; ali se učitelji ali učiteljice med časom, v katerem bi imeli (imele) podučevati, ne pečajo s postranskimi opravki?

2. Ali otroci šolo redno obiskujejo in če se njih izostanki vestno zapisujejo in se ne delajo razlike ali izjeme med posameznimi otroki? Nadzornik naj otroke ob vsakej priložnosti opominja, da imajo pravočasno k poduku priti in ne smejo istega zamujati, da se tako že v mladosti privadijo točnosti in redu za poznejše življenje.

3. More gledati krajni šolski nadzornik na šolski red in strah. Opazovati nima samo, kako se šolska mladina obnaša in vede v šoli, temuč opazovati jo mora tudi zunaj šole ter dotične opazke natančno učitelju naznaniti, da zamore ta potem potrebno ukreniti; podpira naj kolikor možno učitelja v vsem, kar je pripravno, da se mladina navadi krepotnega in značajnega življenja, zabraniti pa ima nasprotno vsakojake preostre disciplinarne kazni, katere bi utegnil kak prenegli učitelj nepokornim otrokom nalagati.

4. Paziti mora na zdravstveno stanje in fizični (telesni) razvoj šolske mladine. V šolskih prostorih naj vlada red in snažnost, biti mora v njih čisti zrak in o mrzlih letnih časih primeren toplota. Klopi naj bodo tako narejene, da otroci na njih lahko sedé. Otroci z nalezljivimi boleznimi se nikakor ne smejo poduka udeležiti.

5. Konečno ima krajni šolski nadzornik učiteljevo obnašanje, na spolnjevanje njegovih dolžnostij, katere mu podaje šolski in podučni red v točkah (§ §) 26, 27 in 28. Učitelj ima svojo službo vestno opravljati, natančno se mora držati vseh naredb in predpisov, ki so v šolski postavi zadržani, biti mora svojim predpostavljenim oblastim poslušen. Šole in svojega uglednega stanu nikdar ne sme zlorabiti, ne sme se vtikati v politične, narodnostne ali verske zadeve ali celo prepire. Nikdar ne sme otrokom česar naročevati ali zapovedovati, ker bi se s šolskim redom ne strinjalo in kar z namenom šole nima nikake zveze.

Pouku in vzgoji na korist naj učitelj kolikor je to potrebno tudi s stariši svojih učencev prijazno občuje. Posebno se naj stariši takih otrok premišljeno posvetuje, ki na večkratna ali trajna opominjevanja učiteljeva ne ubogajo; v sporazumljenju in v slogi s stariši bode otroško neubogljivost in trmoglavost lažje pregnal, kakor pa bi sicer to sam zamogel.

Šolski prostori, oprava in orodje se nima v kaj drugega rabiti, kakor v to, čemur je namenjeno, namreč v poduk. Ako je treba česar popraviti, izboljšati ali na novo pripraviti, ima to potrebo šolski vodja naznaniti krajnemu šolskemu svetu in če se ta v dotičnej zadevi ne pobriga, tedaj pa okrajnemu šolskemu svetu.

Šolski poduk se mora kakor že povedano redno vršiti, ne sme se prikrajšati, ne preložiti ali celo opustiti. Krajni šolski svet ima pravico nadučiteljem, kakor učiteljem enorazrednih šol do 3 dni dopusta

dovoliti, kar pa mora nemudoma v vsakem posnem slučaju okrajnemu šolskemu svetu naznaniti. Daljšega kakor tridnevni dopust smejo dovoliti šolske oblasti.

Ako misli učitelj službo v kakem kraju stiti, tedaj mora to najmanj četrto leta pred izstopom službe dotičnemu krajnemu šolskemu svetu naznaniti, izvzemši slučaj, da ga višja šolska oblast drugam prestavi. Nikdar ne sme učiteljske službe zapustiti, dokler mu v to ni privolila oblast.

To so na kratko vam podane pravice in dolžnosti krajnega šolskega sveta in krajnih šolskih nadzornikov, naj se jih tisti izmed naših cenjenih učiteljev, katere zadevajo, lepo držé in po njih ravna, da bodo v prijateljstvu in v slogi z gg. učitelji, ki v vsakem pogledu vplivajo na izgojo naše šolske mladine.

Spodnje-štajerske novice

Glasno reglja „celjska žaba“,
Klepetulja stara baba,
V mlaki skače sem ter tje,
Ven na trato prit ne sme.

Ji zaukazali so farji!
„Žaba, tvoji so komarji!
Glej, da mnogo jih dobiš,
Da se lažje preživiš!“

Ubogala je žaba farje,
Lovila pridno je komarje,
Popade nekaj — zmoti se —
Žuželka ljuti sršen je

Sršen jo je v jezik pičil
In življenje stem uničil —
Jezik je tak' vel'k postal,
Da žabi „lape“ je razgnal.

Velika nesreča se je pripetila dne 8. t. Sv. Vrbani pri Ptuj. Brata Franc in Alojzij B. posestniška sina iz Vintarovec in sestra Marija hana Repič, mizarski hčeri od sv. Vrbana Ojstrovca šoder ali prodec za cesto kopali. Proti tretji uri se je nad njimi en del zemlje ter 22letnega Alojzija Bezjaka zasipal; izkopali ga kot mrliča. Marija Repič je bila na spodu telesa tako poškodovana, da so jo morali z domu peljati. Ostala dva nista bila poškodovana. Žalost starišev za ponesrečencem je neizmerna.

Utonil je v Ščavnici dne 4. t. m. vsled p. Tomaž Verzel, mlinarski pomočnik pri Kuplen v občini Slabotinci pri Ljutomeru.

Uredništvu „Štajerca“ v Ptuj. V smislu tisk. zakona zahtevamo sprejem sledečega po v prihodnjo števil. „Štajerca“. V 1. števil. „Št.“ od 10. I. t. l. v članku „Vojak na božičnem usmrten“, ni res, da je ranjenec „črez pol ure umrl“, res pa je, da je smrt že črez nekaj nastopila. Ni res, da je dal krčmar Lešnik v